

ชนิดของปูน้ำเค็มที่พบที่ทำเทียบเรือประมงอ่างศิลาและแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

Species of Marine Crabs Found at Ang-sila and Laem Cha-bang Fishing Ports, Chonburi Province

¹นิรมล แก้วกันหา ²นงนุช ตั้งเกริกโอฟาร

¹สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี 20131 ²ภาควิชาวาริชศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี 20131

¹NIRAMOL KEAWGUNHA AND ²NONGNUD TANGKROCK-OLAN

¹Institute of Marine Science, Burapha University, Chonburi, 20131, Thailand

²Department of Aquatic Science, Faculty of Science, Burapha University, Chonburi, 20131, Thailand

บทคัดย่อ

ทำการศึกษาชนิดของปูน้ำเค็มที่พบที่ทำเทียบเรือประมงอ่างศิลาและแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เพื่อใช้เป็นตัวอย่างอ้างอิงสำหรับงานศึกษาทางด้านอนุกรมวิธานของปูน้ำเค็มที่พบบริเวณชายฝั่งทะเลในเขตจังหวัดชลบุรี โดยเก็บตัวอย่างปูน้ำเค็มทุกเดือนจากทำเทียบเรือ 2 แห่งในจังหวัดชลบุรี คือ ทำเทียบเรือประมงอ่างศิลา และทำเทียบเรือประมงแหลมฉบัง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2547 ถึง มกราคม 2548 ตัวอย่างปูที่ได้มาจากเรือประมงอวนลากที่ลากที่ความลึกน้อยกว่า 100 เมตร ทำการถ่ายภาพสีของตัวอย่างปู จากนั้นดองตัวอย่างปูด้วยแอลกอฮอล์ 70% แล้วทำการจำแนกสปีชีส์ โดยอาศัยลักษณะเด่นที่สำคัญ ได้แก่ กระดองหรือคาราเปส (carapace) หนวดคู่ที่ 2 (antenna) ฐานหนวดคู่ที่ 2 (basal antennal joint) ไรยงคปากคู่ที่ 3 (3rd maxilliped) ขาเดินคู่ที่ 1 หรือก้ามหนีบ (cheliped) ขาเดินคู่ที่ 5 (5th pereopod) ส่วนท้อง (abdomen) และอวัยวะเพศผู้ (male gonopod) รวมทั้งลักษณะลวดลายและสีสันต่างๆ บนกระดอง ตามหลักเกณฑ์การจำแนกตามวิธีของ Sakai (1976) และ Aiyun and Siliang (1991) จากการศึกษา บริเวณทำเทียบเรืออ่างศิลา พบปูทั้งสิ้น 9 ครอบครัว 19 สกุล 30 ชนิด และบริเวณทำเทียบเรือแหลมฉบัง พบปูทั้งสิ้น 8 ครอบครัว 16 สกุล 22 ชนิด รวมชนิดของปูน้ำเค็มที่พบที่ทำเทียบเรือประมงทั้งสองแห่งของจังหวัดชลบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 9 ครอบครัว 20 สกุล 34 ชนิด

คำสำคัญ : ปูน้ำเค็ม, เดคาโปดา, ครัสเตเชียน และ อนุกรมวิธาน

Abstract

Species of marine crabs from Ang-sila and Laem cha-bang fishing ports of Chonburi province were studied. The purpose of this study was to keep the data as a reference on taxonomic study of marine crabs found along the coast of chonburi province. The specimens were collected from 2 fishing ports namely, Ang-sila and Laem Cha-bang between February 2004 and January 2005. Crab specimens came from trawlers that operated in water shallower than 100 meters. Color photographs of dorsal views of the whole crabs had been taken immediately at the time of collection. The specimens were then fixed and preserved in 70% ethyl alcohol. Identification to species was based on the morphological characters of carapace, antenna, basal antenna joint, third maxilliped, 1st pereopod or cheliped, 5th pereopod, abdomen, and male gonopod including the coloured pattern of the carapace, according to the Sakai (1976) and Aiyun and Siliang (1991). There were 9 families 19 genera 30 species classified from Ang-sila fishing port and 8 families 16 genera 22 species classified from Leam Cha-bang fishing port. The total species of marine crabs found at two fishing ports were 9 families 20 genera 34 species

Keywords : Marine Crabs, Decapoda, Crustacean and Taxonomy

ปูน้ำเค็มเป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งของครัสเตเซียน (crustacean) ซึ่งเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง มีรยางค์เป็นข้อต่อและมีเปลือกแข็งหุ้มลำตัว ปูน้ำเค็มมีการแพร่กระจายตั้งแต่ชายฝั่งจนถึงระดับลึก ทั้งนี้ลักษณะการแพร่กระจายจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและลักษณะทางภูมิประเทศต่างๆ เป็นสำคัญ เช่นสภาพพื้นที่ท้องทะเลระดับความลึกและคุณสมบัติของน้ำ เป็นต้น ปูน้ำเค็มหลายชนิดสามารถพบแพร่กระจายไปได้กว้างในบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถในการปรับตัวที่สูง ในขณะที่บางชนิดจะพบแพร่กระจายอยู่เฉพาะที่หรือเป็นแหล่งเท่านั้น จำนวนชนิดและปริมาณของปูน้ำเค็มที่พบในแต่ละบริเวณอาจใช้เป็นตัวชี้วัดถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ท้องทะเลในบริเวณนั้นๆ

การศึกษาชนิดของปูน้ำเค็มในประเทศไทยเริ่มขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1901 โดยการสำรวจของโครงการ Skeat Expedition ในอ่าวไทย ซึ่งรายงานว่ามีปูน้ำเค็ม 4 ชนิด (Lanchester, 1901) ต่อมาในปี ค.ศ. 1899-1900 Rathbun (1910) ได้รายงานการสำรวจปูน้ำเค็มบริเวณอ่าวไทยตามโครงการ The Danish Expedition to Siam พบปูน้ำเค็มทั้งสิ้น 212 ชนิด ซึ่งเป็นชนิดที่พบใหม่ 32 ชนิด และปี ค.ศ. 1937 Suvatti (1937) ได้รวบรวมชื่อสัตว์น้ำที่พบในประเทศไทย ในจำนวนนี้มีปูน้ำเค็มจำนวน 201 ชนิด และในปี 1950 ได้เขียนหนังสือ Fauna of Thailand ซึ่งได้รายงานชื่อของปูน้ำเค็มที่พบในน่านน้ำไทยทั้งสิ้น 226 ชนิด (Suvatti, 1950) กำเนิด สุกัญวงษ์ (2507) ได้ทำการศึกษาจำแนกชนิดของปูต่างๆ ที่พบในประเทศไทย พบปูน้ำเค็มทั้งสิ้น 60 ชนิด และ Serene (1966) ได้รวบรวมรายชื่อปูน้ำเค็มที่พบได้ในพื้นที่อ่าวไทยมีทั้งสิ้น 393 ชนิด พินิจ สิทธิพิทักษ์เกียรติ (2510) ได้รายงานการศึกษาชนิดต่างๆ ของปูน้ำเค็มที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ 14 ชนิด สุรินทร์ มัจฉาชีพ (2516) สำรวจปูแสมบริเวณอ่าวไทย พบ 37 ชนิดและจากรายงานการสำรวจของ Lundoer (1974) ได้สำรวจพบปูน้ำเค็มในเขตอันดามันทั้งสิ้น 182 ชนิด ต่อมาโครงการ The 5th Thai-Danish Expedition 1966 สำรวจชนิดของสัตว์น้ำในฝั่งอันดามัน ซึ่ง Serene and Soh (1976) ได้รายงานว่ามีปูน้ำเค็มในครั้งนี้อยู่ 67 ชนิดและพบชนิดใหม่ 7 ชนิด พูนสุข นัยเนตร (2520) ศึกษาอนุกรมวิธานปูครอบครัวปอร์ทูนิดีในอ่าวไทยพบ 27 ชนิด ศรีสุภรี คงคาเย็น (2522) ศึกษาอนุกรมวิธานของปูแสมชนิดในจังหวัดภูเก็ตพบ 77 ชนิด สุรินทร์ มัจฉาชีพ (2523) ศึกษาชนิด และการแพร่กระจายของปูตามชายฝั่งจังหวัดชลบุรี พบ 54 ชนิด และในปีเดียวกันนี้

Naiyanetr (1980) ได้รวบรวมผลงานการวิจัยทางด้านอนุกรมวิธานของ crustacean ที่พบในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน พบว่ามีจำนวน 682 ชนิด ในจำนวนนี้มีปูน้ำเค็ม 428 ชนิด โดยเฉพาะในอ่าวไทยพบปูน้ำเค็ม 253 ชนิด ซึ่งได้รายงานไว้ใน Crustacean Fauna of Thailand (Decapoda and Stomatopoda) (Naiyanetr, 1980) พยอม ช่อยงาม (2525) ได้ศึกษาชนิดของปูน้ำเค็มที่ได้จากท่าเทียบเรือประมงในอ่าวไทย พบปูน้ำเค็ม 74 ชนิด ในขณะเดียวกัน สมศักดิ์ ปัญหา (2525) ทำการศึกษาสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่เป็นอาหารในภาคตะวันออก และภาคตะวันตกของไทย พบปูน้ำเค็ม 21 ชนิด งามตา ช่อยงาม (2527) ศึกษาชนิดของปูน้ำเค็มที่พบในเขตอุตสาหกรรมชายฝั่งตะวันออกของไทย พบปูน้ำเค็ม 27 ชนิด สาธิต โกวิทวาทิ (2531) ศึกษาอนุกรมวิธานของปูน้ำเค็ม กังกระดาน กุ้งมังกร บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย พบปูน้ำเค็ม 43 ชนิด ศุภลักษณ์ วิรัชพิณฑุ (2532) ศึกษาอนุกรมวิธานของปูปอร์ทูนิดีในประเทศไทย พบ 42 ชนิด ชัยสิทธิ์ วรรณยิ่ง (2541) ศึกษาอนุกรมวิธานของปูที่พบบริเวณชายฝั่งของเกาะแสมสาร พบ 16 ชนิด ในปีเดียวกัน Naiyanetr (1998) ได้รวบรวมรายชื่อครัสเตเซียนในประเทศไทย ในหนังสือ Checklist of Crustacean Fauna in Thailand (Decapoda and Stomatopoda) ซึ่งได้รายงานชนิดของปูไว้ทั้งสิ้น 591 ชนิด และนิรมล แก้วกัญญา (2542) ศึกษาอนุกรมวิธานของปูน้ำเค็มจากสะพานปลาอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี พบ 20 ชนิด

จากรายงานการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีการศึกษาชนิดของปูน้ำเค็มมาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันจำนวนและชนิดของสัตว์น้ำต่างๆ ได้ลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งของจังหวัดชลบุรีและจังหวัดใกล้เคียงหลายแห่งได้เปลี่ยนสภาพมาเป็นเขตอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อจำนวนและชนิดของสัตว์น้ำ ซึ่งปูน้ำเค็มจัดเป็นสัตว์น้ำชนิดหนึ่งที่จะได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้อย่างมุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงจำนวนชนิดของปูน้ำเค็มที่ได้จากเรือประมงอวนลาก โดยทำการศึกษาปูน้ำเค็มที่ได้จากท่าเทียบเรือประมง 2 แห่งของจังหวัดชลบุรีคือ ท่าเทียบเรือประมงอ่างศิลา และท่าเทียบเรือประมงแหลมฉบัง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ น่าจะเป็นประโยชน์ในด้านของการเป็นข้อมูลพื้นฐานปัจจุบัน ทำให้ทราบชนิดของปูน้ำเค็มที่ได้จากเรือประมงอวนลากในน่านน้ำบริเวณเขตจังหวัดชลบุรี

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ

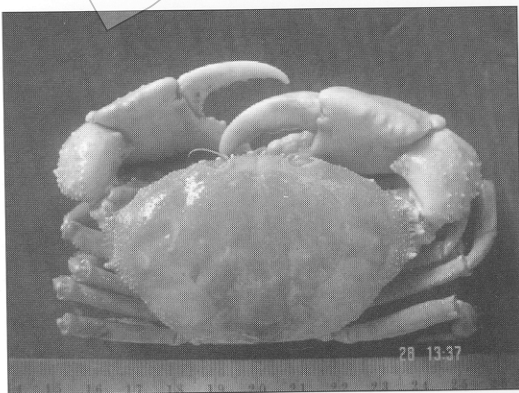
ทำการสำรวจและเก็บตัวอย่างปูน้ำเค็มชนิดต่างๆ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2547 ถึง มกราคม 2548 เป็นเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน โดยเก็บตัวอย่างทุกเดือนจากท่าเทียบเรือ 2 แห่ง ในจังหวัดชลบุรี คือ ท่าเทียบเรือประมงอ่างศิลา และท่าเทียบเรือประมงแหลมฉบัง

ในการเก็บตัวอย่างปูที่ได้แต่ละครั้งจะเลือกตัวอย่างที่มีลักษณะเป็นตัวเต็มวัย โดยเน้นเก็บตัวอย่างปูเพศผู้ เนื่องจากลักษณะที่สำคัญมากอย่างหนึ่งที่นำมาใช้ประกอบในการจำแนกชนิดคือ อวัยวะเพศผู้ นำตัวอย่างปูที่ได้มาล้างให้สะอาด แล้วทำการถ่ายภาพตัวอย่างสด พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดต่างๆ เช่น ขนาด สี และลักษณะเด่นของส่วนต่างๆ จากนั้นดองตัวอย่างปูด้วยแอลกอฮอล์ 70 %

นำตัวอย่างปูมาจำแนกสปีชีส์ โดยยึดตามแนวการศึกษาของ Sakai (1976) และ Aiyun and Siliang (1991) ลักษณะเด่นที่นำมาประกอบในการจำแนกสปีชีส์ ได้แก่ กระดองหรือคาราเปส (carapace) หนวดคู่ที่ 2 (antenna) ฐานหนวดคู่ที่ 2 (basal antennal joint) รางค์ปากคู่ที่ 3 (3rd maxilliped) ขาเดินคู่ที่ 1 หรือก้ามหนีบ (cheliped) ขาเดินคู่ที่ 5 (5th pereopod) ส่วนท้อง (abdomen) และอวัยวะเพศผู้ (male gonopod) รวมทั้งลักษณะลวดลายและสีอื่นต่างๆ บนกระดอง

ผลการทดลอง

จากการศึกษาชนิดของปูน้ำเค็มที่พบที่ทำเทียบเรืออ่างศิลาและท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2547 ถึงมกราคม 2548 โดยอาศัยลักษณะภายนอกตามหลักเกณฑ์การจำแนกตามวิธีของ Sakai (1976) และ Aiyun and Siliang (1991) พบว่า ที่ท่าเทียบเรืออ่างศิลา พบปูทั้งสิ้น 9 ครอบครัว 19 สกุล 30 ชนิด และที่ท่าเทียบเรือแหลมฉบัง พบปูทั้งสิ้น 8 ครอบครัว 16 สกุล 22 ชนิด ซึ่งสามารถสรุปจำนวนชนิดของปูที่พบบริเวณท่าเทียบเรือทั้งสองแห่ง มีทั้งสิ้น 9 ครอบครัว 20 สกุล 34 ชนิด ได้แก่

ภาพที่ 1 *Galene bispinosa*

Family Dromiidae Alcock, 1899

Genus *Dromidiopsis* Borradaile, 1903

Dromidiopsis cranioides (de Man, 1888)

Genus *Conchoecetes* Stimpson, 1858

Conchoecetes artificiosus (Fabricius, 1791)

Family Dorippidae Dana, 1852

Genus *Dorippe* Weber, 1795

Dorippe (Dorippoides) facchino (Herbst, 1782)

Dorippe (Dorippe) fascone (Herbst, 1785)

Family Leucosiidae Dana, 1852

Genus *Leucosia* Weber, 1795

Leucosia formosensis Sakai, 1937

Genus *Arcania* Leach, 1817

Arcania heptacantha (de Haan, 1861)

Arcania undecimspinosa de Haan, 1841

Arcania erinaceus (Fabricius, 1798)

Genus *Ixa* Leach, 1815

Ixa cylindrus (Fabricius, 1777)

Genus *Myra* Leach, 1817

Myra affinis Bell, 1855

Genus *Philyra* Leach, 1817

Philyra heterograna Ortmann, 1892

Family Majidae Samouelle, 1819

Genus *Doclea* Leach, 1814

Doclea tetraptera Walker, 1890

Genus *Hyastenus* White, 1847

Hyastenus diacanthus (de Haan, 1839)

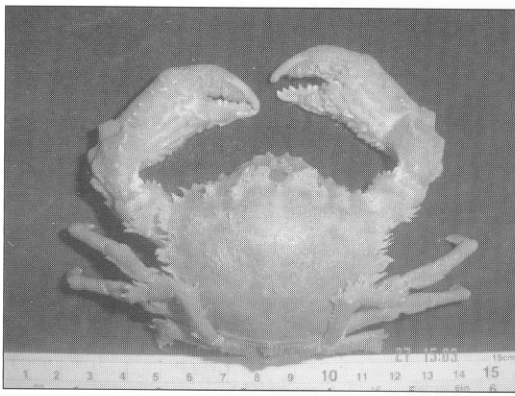
Genus *Phalangipus* Latreille, 1825

Phalangipus filiformis Rathbun, 1916

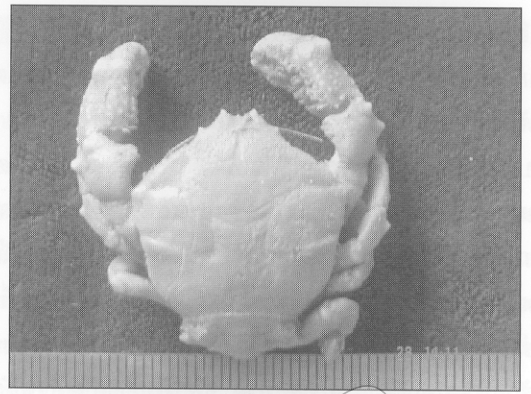
Family Parthenopidae Miers, 1879

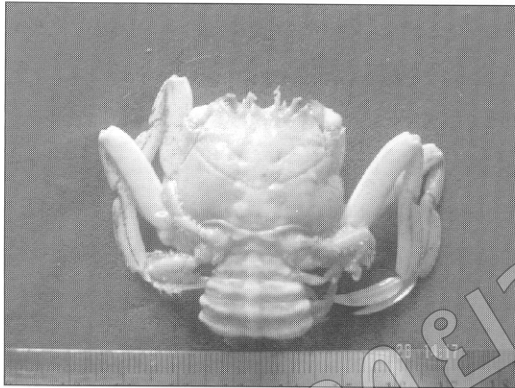
ภาพที่ 2 *Myomenippe harwicki*

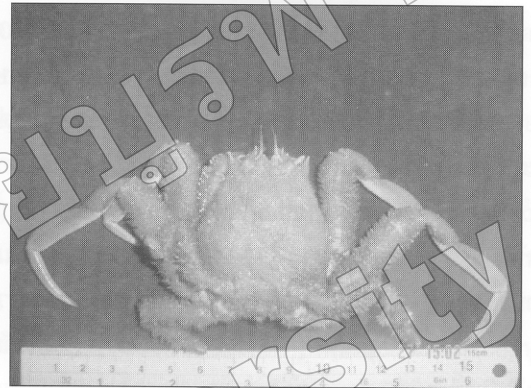
ภาพที่ 3 *Dromidiopsis cranioides*

ภาพที่ 4 *Conchoecetes artificiosus*

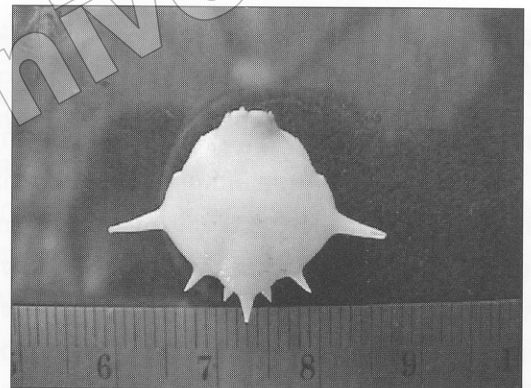
ภาพที่ 5 *Dorippe facchino*

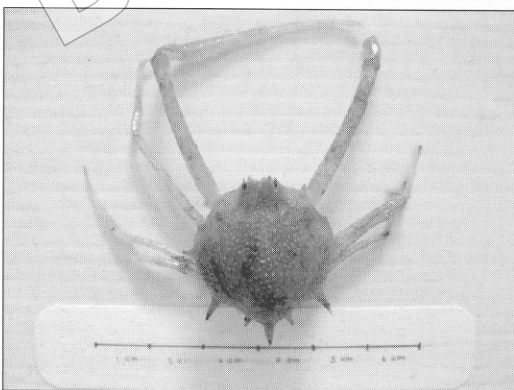
ภาพที่ 6 *Dorippe fascone*

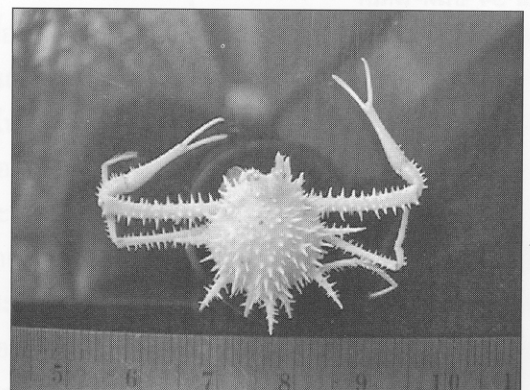
ภาพที่ 7 *Leucosia formosensis*

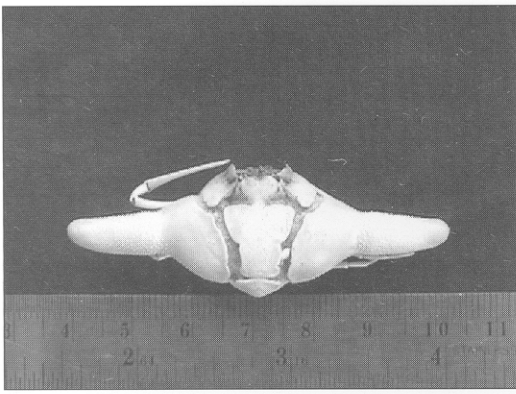
ภาพที่ 8 *Arcania heptacantha*

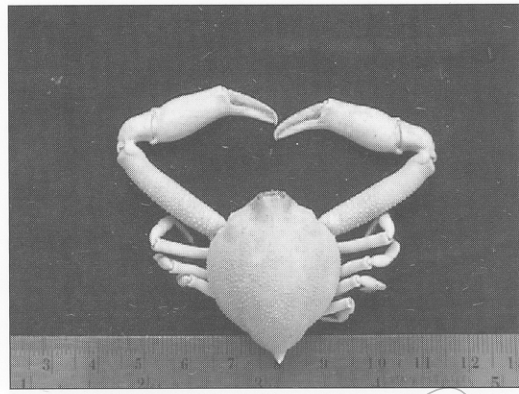
ภาพที่ 9 *Arcania undecimspinosa*

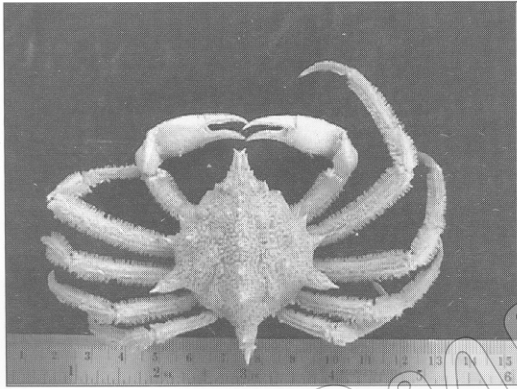
ภาพที่ 10 *Arcania erinaceus*

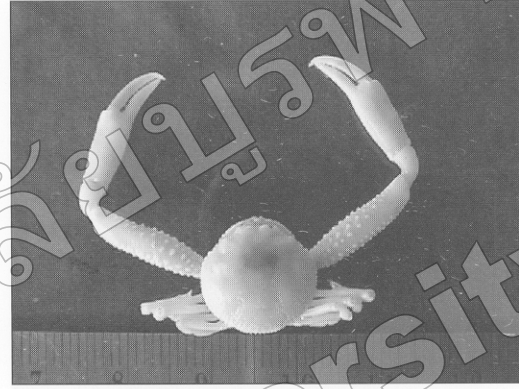
ภาพที่ 11 *Ixa cylindrus*

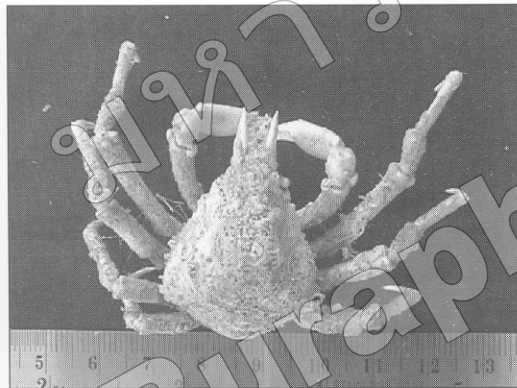
ภาพที่ 12 *Myra affinis*

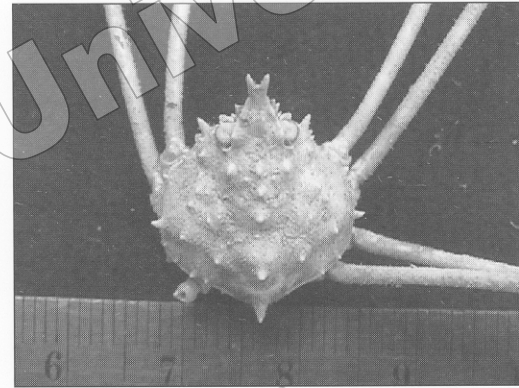
ภาพที่ 13 *Philyra heterograna*

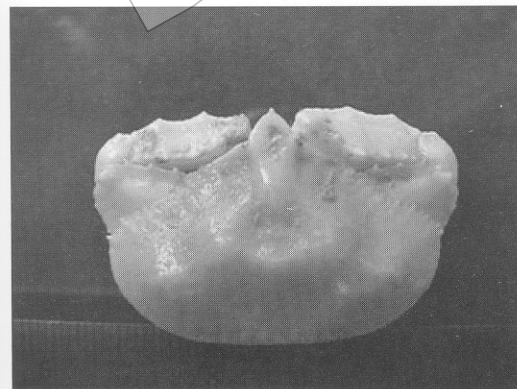
ภาพที่ 14 *Doclea tetraptera*

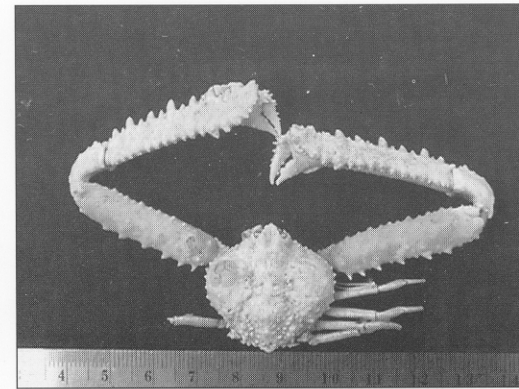
ภาพที่ 15 *Hyastenus diacanthus*

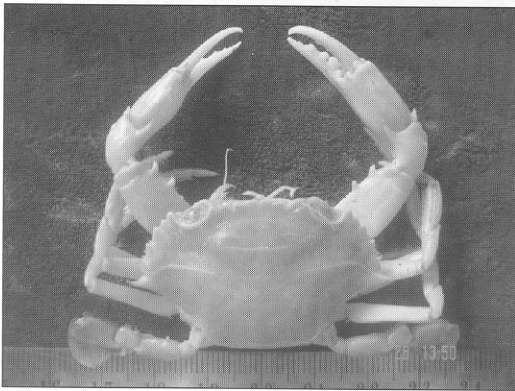
ภาพที่ 16 *Phalangipus filiformis*

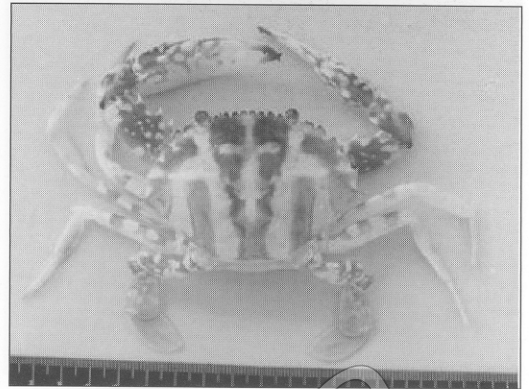
ภาพที่ 17 *Cryptopodia fornicata*

ภาพที่ 18 *Parthenope longimanus*

ภาพที่ 19 *Charybdis anisodon*

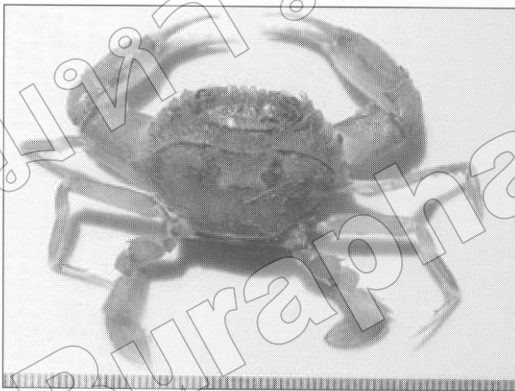
ภาพที่ 20 *Charybdis feriatus*

ภาพที่ 21 *Charybdis truncata*

ภาพที่ 22 *Charybdis affinis*

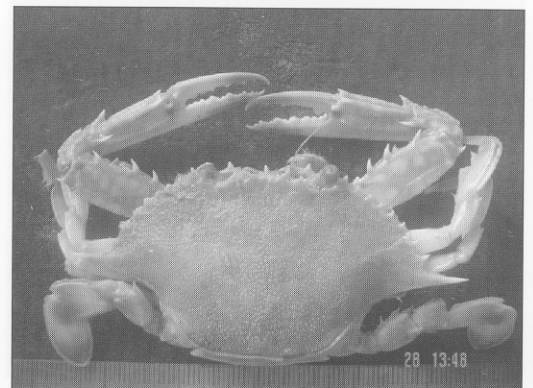
ภาพที่ 23 *Charybdis vadorum*

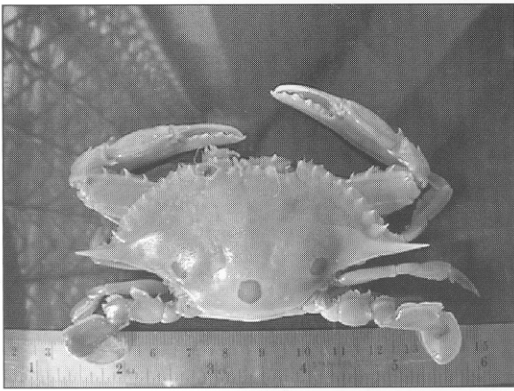
ภาพที่ 24 *Charybdis gracillimanus*

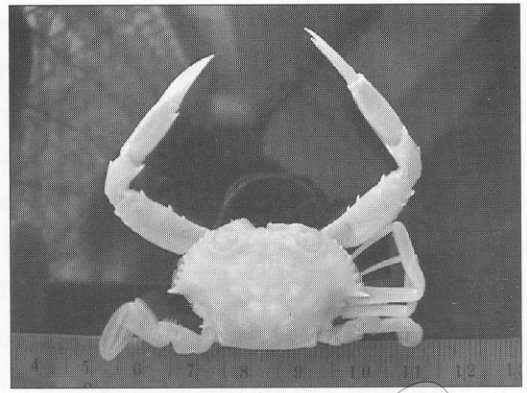
ภาพที่ 25 *Portunus hastatoides*

ภาพที่ 26 *Portunus pelagicus*

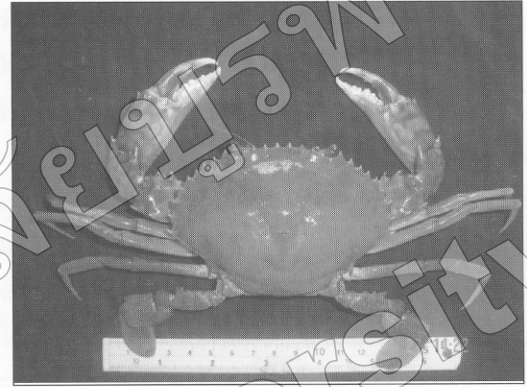
ภาพที่ 27 *Portunus sanguinolentus*

ภาพที่ 28 *Portunus tenuipes*

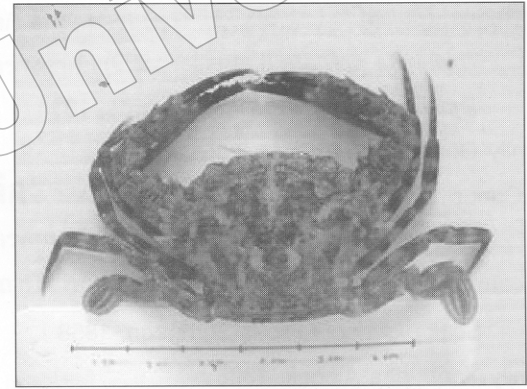
ภาพที่ 29 *Portunus tweediei*

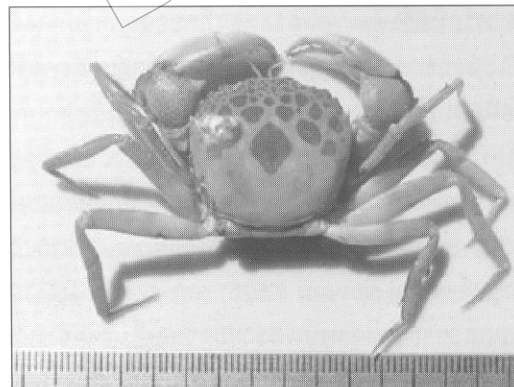
ภาพที่ 30 *Scylla serrata*

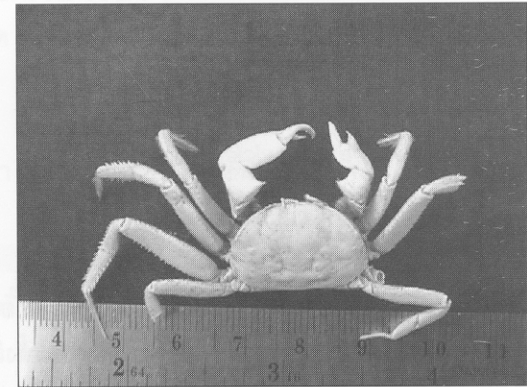
ภาพที่ 31 *Thalamita crenata*

ภาพที่ 32 *Thalamita sima*

ภาพที่ 33 *Eucrate alcocki*

ภาพที่ 34 *Scalopidia spinosipes*

Genus *Cryptopodia* H.Milne-Edwards, 1834
Cryptopodia fornicata (Fabricius, 1781)
 Genus *Parthenope* Weber, 1795
Parthenope (Parthenope) longimanus (Linnaeus, 1764)
 Family Portunidae Rafinesque, 1815
 Genus *Charybdis* de Haan, 1833
Charybdis (Charybdis) anisodon (de Haan, 1850)
Charybdis (Charybdis) feriatius (Linnaeus, 1758)
Charybdis (Goniohellenus) truncata (Fabricius, 1798)
Charybdis (Charybdis) affinis Dana, 1852
Charybdis (Charybdis) vadorum Alcock, 1899
 Genus *Portunus* Wener, 1795
Portunus gracilimanus (Stimpson, 1858)
Portunus hastatoides (Fabricius, 1798)
Portunus pelagicus (Linnaeus, 1758)
Portunus sanguinolentus (Herbst, 1783)
Portunus tenuipes (de Haan, 1833)
Portunus tweediei Shen, 1937
 Genus *Scylla* de Haan, 1833
Scylla serrata (Forsk., 1755)
 Genus *Thalamita* Latreille, 1892
Thalamita crenata (Latreille, 1829)
Thalamita sima H. Milne Edwards, 1834
 Family Goneplacidae Dana, 1851
 Genus *Eucrete* de Haan, 1835
Eucrete alcocki Serene, 1971
 Genus *Scalopidia* Stimpson, 1858
Scalopidia spinosipes Stimpson, 1858
 Family Xanthidae Alcock, 1898
 Genus *Galene* de Haan, 1833
Galene bispinosa (Herbst, 1783)
 Family Menippidae Ortmann, 1893
 Genus *Myomenippe* Hilgendorf, 1879
Myomenippe hardwicki (Gray, 1831)

สรุปและวิจารณ์

จากการสำรวจและศึกษาชนิดของปูน้ำเค็มจากท่าเทียบเรือประมงทั้งสองแห่งของจังหวัดชลบุรี พบปูน้ำเค็มจำนวนทั้งสิ้น 9 ครอบครัว 20 สกุล 34 ชนิด ได้แก่

ครอบครัว Dromiidae พบ 2 สกุล 2 ชนิด ได้แก่ *Dromidiopsis*

cranioides de Man, 1888 และ *Conchoecetes artificiosus* (Fabricius, 1791) ซึ่งเป็นปูชนิดเดียวกับที่ พยอม ช้อยงาม (2525) ที่ศึกษาชนิดของปูน้ำเค็มที่เก็บได้จากท่าเทียบเรือประมงอ่าวไทย และ Naiyanetr (1998) ได้สำรวจพบและรายงานว่ามีแพร่กระจายอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี ระยอง ตราด สมุทรสงคราม เพชรบุรี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และฝั่งอ่าวไทย ปูในครอบครัวนี้จะมีลักษณะกระดองนูนกลม มักจะแบกฟองน้ำไว้บนหลัง โดยใช้ขาเดินคู่สุดท้ายจับไว้ สีสันของกระดองเป็นสีน้ำตาล ผิวกระดองมีขนสั้นๆ ปกคลุม ปลายก้ามหนีบมีสีชมพู ปูในครอบครัวนี้เรียกว่า ปูฟองน้ำมักจะพบอาศัยอยู่ตามแนวปะการัง และเป็นพวกที่ออกหากินตอนกลางคืน

ครอบครัว Dorippidae พบ 1 สกุล 2 ชนิด ได้แก่ *Dorippe (Dorippoides) facchino* (Herbst, 1782) และ *D. (Dorippe) fascone* (Herbst, 1785) เป็นชนิดเดียวกับที่ พยอม ช้อยงาม (2525) และ Naiyanetr (1998) ได้สำรวจพบและรายงานว่ามีแพร่กระจายอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรีและฝั่งอ่าวไทยทั้งตอนบนและตอนล่าง แต่ Naiyanetr (1998) ไม่พบ *D. fascone* แต่พบ *D. dorsipes* ในเขตจังหวัดชลบุรี ปูในครอบครัวนี้อาศัยอยู่ตามพื้นทะเล และมักพบว่ามีดอกไม้ทะเลติดอยู่ที่หลังกระดองด้วย โดยใช้ขาเดินคู่สุดท้ายจับดอกไม้ทะเลไว้ จึงได้เรียกปูชนิดนี้ว่า “ปูเป้”

ครอบครัว Leucosiidae พบ 5 สกุล และ 7 ชนิด ได้แก่ *Leucosia formosensis* Sakai, 1937, *Arcania heptacantha* (de Haan, 1861), *A. undecimspinosus* de Haan, 1841, *A. erinaceus* (Fabricius 1798), *Ixa cylindrus* (Fabricius, 1777), *Myra affinis* Bell, 1855 and *Philyra heterograna* Ortmann, 1892 ซึ่งเป็นปูชนิดเดียวกับที่ พยอม ช้อยงาม (2525) และ Naiyanetr (1998) ได้สำรวจพบและรายงานว่ามีแพร่กระจายอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี และฝั่งอ่าวไทยทั้งตอนบนและตอนล่าง มักเรียกปูกลุ่มนี้ว่า “ปูกระดุม” เพราะมีลักษณะกระดองกลมคล้ายกระดุม และบางชนิดจะมีหนามเป็นลักษณะเด่นเช่น ในสกุล *Arcania* หรือมีลักษณะของกระดองยืดยาวออกไปทางด้านข้างเช่น *Ixa cylindrus* “ปูค้างคาว” เป็นต้น ปูกลุ่มนี้มักจะพบอาศัยอยู่ตามพื้นโคลนและพื้นทราย

ครอบครัว Majidae พบ 3 สกุล 3 ชนิด ได้แก่ *Doclea tetraptera* Walker, 1890, *Hyastenus diacanthus* (de Haan, 1839) และ *Phalangipus filiformis* Rathbun, 1915 ซึ่งเป็นปูชนิดเดียวกับที่ พยอม ช้อยงาม (2525) และ Naiyanetr (1998) ได้สำรวจพบและรายงานว่ามีแพร่กระจายอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี และฝั่งอ่าวไทย ยกเว้น *P. filiformis* ที่ Naiyanetr (1998) ไม่ได้รายงาน แต่ได้รายงานว่ามีพบ *P. longipes* ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน

แตกต่างกันที่ตุ่มหนามบนพื้นกระดอง โดย *P. filiformis* จะมีตุ่มหนามที่แหลมคมกว่า *P. longipes* ส่วน พยอม ช่อยงาม (2525) ไม่พบ *D. tetraptera* แต่พบ *D. canalifera* ซึ่งมีลักษณะคล้าย *D. ovis* ซึ่งทั้ง *D. canalifera* และ *D. ovis* มีรายงานว่าพบในจังหวัดชลบุรีและหลายจังหวัดที่อยู่บริเวณฝั่งอ่าวไทย เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ชุมพร, สุราษฎร์ธานี และปัตตานี Naiyanetr (1998) มักเรียกปูกกลุ่มนี้ว่า “ปูแมงมุม” เพราะมีลักษณะคล้ายแมงมุม ปูกกลุ่มนี้มักจะพบอาศัยอยู่ตามพื้นโคลนและพื้นทราย หรือบริเวณน้ำตื้นๆ

ครอบครัว Parthenopidae พบ 2 สกุล 2 ชนิด ได้แก่ *Cryptopodia fornicata* (Fabricius, 1781) และ *Parthenope (Parthenope) longimanus* (Linnaeus, 1764) ซึ่งเป็นปูชนิดเดียวกับที่ พยอม ช่อยงาม (2525) และ Naiyanetr (1998) ได้สำรวจพบและรายงานว่ามีแพร่กระจายอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี และฝั่งอ่าวไทยทั้งตอนบนและตอนล่าง ยกเว้น *P. longimanus* ที่ Naiyanetr (1998) ได้รายงานเพิ่มว่ามีแพร่กระจายอยู่ในเขตฝั่งอันดามันด้วย มักเรียกปูกกลุ่มนี้ว่า “ปูก้ามยาว” เพราะมีความยาวของก้ามยาวมากกว่าความยาวกระดอง ปูกกลุ่มนี้มักจะพบอาศัยอยู่ตามพื้นโคลนและพื้นทราย หรือ บริเวณที่มีเปลือกหอยแตก

ครอบครัว Portunidae พบ 4 สกุล และ 14 ชนิด ได้แก่ *Charybdis (Charybdis) anisodon* (de Haan, 1850), *C. (Charybdis) feriatu*s (Linnaeus 1758), *C. (Goniohellenus) truncata* (Fabricius, 1798), *C.(C.) affinis* Dana, 1852, *C.(C.) vadorum* Alcock, 1899, *Portunus gracilimanus* (Stimpson, 1858), *P. hastatoides* (Fabricius, 1798), *P. pelagicus* (Linnaeus, 1758), *P. sanguinolentus* (Herbst, 1783), *P. tenuipes* (de Haan, 1833), *P. tweedeij* Shen, 1937, *Scylla serrata* (Forskall 1755), *Thalamita crenata* (Latreille, 1829) and *T. sima* H. Milne Edwards, 1834 ซึ่งเป็นปูชนิดเดียวกับที่ พยอม ช่อยงาม (2525), ศุภลักษณ์ วิรัชพินทุ (2532) และ Naiyanetr (1998) ได้สำรวจพบปูกกลุ่มนี้มีการแพร่กระจายทั่วไปทั้งทางฝั่งอ่าวไทยตอนบนถึงตอนล่าง และฝั่งอันดามัน เนื่องจากปูกกลุ่มนี้มีขาเดินคู่สุดท้ายมีลักษณะเป็นใบพายจึงสามารถว่ายน้ำได้จึงพบว่าแพร่กระจายทั่วไปและปูกกลุ่มนี้เป็นปูที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

ครอบครัว Goneplacidae พบ 2 สกุล และ 2 ชนิด ได้แก่ *Eucrater alcocki* Serene, 1971 และ *Scalopidia spinosipes* Stimpson, 1858 เป็นชนิดเดียวกับ พยอม ช่อยงาม (2525) และ Naiyanetr (1998) ได้สำรวจพบและแพร่กระจายอยู่ในเขตฝั่งอ่าวไทย แต่ Naiyanetr ได้รายงานว่ามีพบ *Scalopidia spinosipes*

Stimpson, 1858 ในฝั่งอันดามันด้วย

ครอบครัว Xanthidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Galene bispinosa* (Herbst, 1783) เป็นชนิดเดียวกับ พยอม ช่อยงาม (2525) และ Naiyanetr (1998) ได้สำรวจพบและแพร่กระจายอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี, ตราด, สมุทรสาคร, เพชรบุรี, ชุมพร, นครศรีธรรมราช, สงขลา, ปัตตานี, ฝั่งอ่าวไทย, ภูเก็ต และฝั่งอันดามัน ปูในกลุ่มนี้เป็นปูสวายงาม เนื่องจากส่วนใหญ่มีสีสรรสวายงาม นิยมเรียกปูในกลุ่มนี้ว่า “ปูสวายงาม” บางครั้งเรียกว่า “ปูใบ” เนื่องจากปูในกลุ่มนี้มีลักษณะเชิงข้อขา มักนอนนิ่งอยู่ใต้ก้อนหิน สำหรับปู *Galene bispinosa* นั้น ไม่นิยมรับประทาน เนื่องจากเป็นปูที่มีเนื้อน้อย ส่วนใหญ่นำไปทำเป็นอาหารสัตว์ร่วมกับพวกลาเบ็ดอื่นๆ

ครอบครัว Menippidae พบ 1 สกุล 1 ชนิด ได้แก่ *Myomenippe hardwicki* (Gray, 1831) เป็นชนิดเดียวกับ Naiyanetr (1998) ได้สำรวจพบและแพร่กระจายอยู่ในเขตฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ปูในกลุ่มนี้มีลักษณะคล้ายกับปูในครอบครัว Xanthidae ปูชนิดนี้ชอบอาศัยอยู่ตามหาดหิน ร่องหิน ก้ามจะมีขนาดใหญ่ แข็งแรง และจากที่พบนั้น พบว่าปูชนิดนี้นิยมนำมารับประทานมีราคาอยู่ประมาณ กิโลกรัมละ 30 บาท แล้วแต่ขนาด แต่ก็มียาขานว่าปูในกลุ่มเดียวกันนี้ คือ ปูใบตาแดง (*Eriphia smithi*) ไม่สามารถบริโภคหรือทำอาหารได้ เมื่อกินเข้าไปจะเป็นพิษต่อร่างกาย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับเงินสนับสนุนการวิจัย งบประมาณเงินรายได้ของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กำเนิด สุกัณวงษ์. (2507). *The Collection and Identification of some Marine Crabs*. ปัญหาพิเศษ, ภาควิชาชีววิทยา, คณะวิทยาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- งามตา ช่อยงาม. (2527). *ชนิดของปูน้ำเค็มที่ได้จากท่าเทียบเรือประมงอ่าวไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- ชัยสิทธิ์ วรรณย์. (2541). *อนุกรมวิธานของปูที่พบบริเวณหาดเตยบนเกาะแสมสาร*. ปัญหาพิเศษ, ภาควิชาวาริชศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี.
- นิรมล แก้วกัญญา. (2542). *อนุกรมวิธานปูน้ำเค็มจากสะพานปลา*

- อ้างศิลา จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษ, ภาควิชาวาริชศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี.
- พยอม ช้อยงาม. (2525). การศึกษาอนุกรมวิธานของปูน้ำเค็มที่เก็บได้จากท่าเทียบเรือประมงในอ่าวไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- พูนสุข นัยเนตร. (2520). การศึกษาอนุกรมวิธานของครอบครัวปูม้า (Family Portunidae) ในอ่าวไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- พินิจ ลิฬพิทักษ์เกียรติ. (2510). Artificial Key ของปูที่สำคัญทางเศรษฐกิจในอ่าวไทย. ปัญหาพิเศษ, คณะประมง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- ศรีสุภรี คงคาเย็น. (2522). อนุกรมวิธานของปูแชนติดในท้องที่จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- ศุภลักษณ์ วิรัชพินทุ. (2532). อนุกรมวิธานของปูปอร์ทูนิดในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- สมศักดิ์ ปัญหา. (2525). สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่เป็นอาหารในภาคตะวันออกและภาคตะวันตกของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- สาธิต ไกรวิท. (2531). การศึกษาอนุกรมวิธานของปูน้ำเค็ม กุ้งกระดาน และกุ้งมังกร บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย. ทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปี พ.ศ. 2531. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุรินทร์ มัจฉาชีพ. (2516). ปูแสมในอ่าวไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- _____. (2523). การศึกษาชนิดและการแพร่กระจายของปูบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดชลบุรี : รายงานการวิจัย. ชลบุรี : ภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- Aiyun, D., & Siliang, Y. (1991). *Crabs of the china seas*. China : China Ocean Press.
- Lanchestes, W. (1901). On the Crustacea, Collected during the "Skeat Expedition" to the Malay Peninsula. *Proc. Zool. Soc., London., 2*, 534-574.
- Lundore, S. (1974). A Checklist of the Marine Brachyura in the Reference Collection at PMBC, Thailand. *Phuket Mar. Biol. Cent. Res. Bull., 4*, 1-11.
- Naiyanetr, P. (1980). *Crustacean Fauna of Thailand (Decapoda and Stomatopoda)*. Bangkok : Dept.
- Biol., Fac. Sci., Chulalongkorn Univ.
- _____. (1998). *Checklist Crustacean Fauna in Thailand*. Thailand : Integrated Promotion Technology.
- Rathbun, M.J. (1910). Brachyura The Danish Expedition to Siam 1899-1900, V-Kgl. *Danske Vid. Selsk. Skr., 7*(5), 303-367.
- Sakai, T. (1976). *Crab of The Adjacent Seas*. Japan : Kodonsha.
- Serene, R. (1966). Notes on the Brachyura of the Marine Fauna of Thailand. In Research project no. 18/1. (pp1-13). Thailand : Appl. Sci. Res. Corp.
- Serene, R. & Soh, C. L. (1967). Brachyura collected during the Thai-Danish Expedition (1966). *Phuket Mar. Biol. Sci. Res. Bull., 12*, 1-37.
- Suvatti, C. (1937). *A Checklist of Aquatic Fauna in Siam (Excluding Fishes)*. Bangkok : Bureau of Fisheries.
- _____. (1950). *Fauna of Thailand*. Bangkok : Dept Fish.